

RIKSADVOKATEN

Agder politidistrikt
Postboks 514, Lundsiden
4605 KRISTIANSAND S

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

21/845 - 2 / RBR004

17.09.2021

Politiets bruk av mobile og fjernbetjente kamera i etterforskningsøyemed

1. Bakgrunn

Mobile kameraløsninger har blitt allment tilgjengelig. Også for politiet representerer slike kamera et viktig verktøy. Et kamera montert på en drone vil eksempelvis kunne være et effektivt virkemiddel i pågående (skjult) etterforskning/spaning, som operativ støtte for annen metodebruk og ved gjennomføring av en pågrepelse el. Samtidig reiser bruken rettslige spørsmål.

I motsetning til hva som gjelder fastmontert kameraovervåking, som er regulert i straffeprosessloven § 202a (etterforskning) og i politiloven § 6a (politiets oppgaver etter politiloven), er bruk av mobile kameraer ikke lovregulert. Politidirektoratet har i rundskriv 2019/004 ("Droneinstruksen") regulert bruk av droner i tilknytning til oppdrag etter politiloven, samt politiets bruk av droner som luftfartøy i henhold til luftfartsbestemmelsene. Instruksen avgrenser mot bruk i etterforskningsøyemed.

Droner med kamera er tatt bruk i flere politidistrikt. For å sikre en enhetlig og forsvarlig praksis på straffesaksområdet har riksadvokaten funnet det hensiktsmessig å gi enkelte midlertidige retningslinjer i påvente av en lovregulering. Påtalemyndigheten og politiet må være spesielt oppmerksomme på at bruk av mobile kamera reiser spørsmål om virkemidlet kan anses som et forholdsmessig inngrep overfor den som blir eksponert.

2. Virkeområde og forholdet til annen regulering

Det som reguleres i det følgende er kameraovervåking som ledd i etterforskning, jf. straffeprosessloven § 226. Med kameraovervåking menes i dette brevet *personovervåking ved hjelp av mobile og fjernbetjente kameraløsninger*, typisk kamera montert på en drone som fjernstyres av personell på bakken.

Hva som skal anses som etterforskning er nærmere omtalt i riksadvokatens rundskriv nr. 3/1999. Avgjørende er formålet med informasjonsinnhenting. Har denne som formål (eller som ett av flere formål) å avklare om det skjer eller har skjedd et straffbart forhold, skal informasjonsinnhenting som den klare hovedregel defineres som etterforskning.

Bruk av håndholdt kamera reguleres ikke i det følgende. Med håndholdt kamera menes vanlig fotografering eller filming som gjøres av en person som befinner seg på stedet eller i umiddelbar nærhet.¹ Heller ikke kamera montert på bemannede enheter i bevegelse, som for eksempel biler og helikoptre, omfattes.

Retningslinjene regulerer ikke bruk av andre typer sensorer enn kamera, slik som utstyr for avlytting. Avlytting av samtaler ved hjelp av teknisk utstyr reguleres av straffeprosessloven §§ 216l og 216m.

Nødrett etter straffeloven § 17 kan etter en konkret vurdering utgjøre et selvstendig hjemmelsgrunnlag for bruk av kamera uavhengig av retningslinjene her.

I de tilfellene hvor det benyttes drone med kamera i etterforskningsøyemed, skal de generelle delene av droneinstruksen gjelde tilsvarende, se punkt 5-7 og 9-10.

3. Politiets bruk av mobile og fjernbetjente kamera i etterforskningsøyemed

3.1 Hjemmelsgrunnlag

Personovervåking ved hjelp av mobile, fjernbetjente (eller automatiske) kamera reguleres ikke av straffepressloven § 202a. Definisjonen av skjult kameraovervåking i fjerde ledd innebærer at bestemmelsens virkeområde avgrenses til å omfatte overvåking ved hjelp av fastmontert utstyr:

"Som kameraovervåking regnes vedvarende eller regelmessig gjentatt personovervåking ved hjelp av fjernbetjent eller automatisk virkende overvåkningskamera **eller annet lignende utstyr som er fastmontert** [uthevet her]. Som kameraovervåking anses overvåking med mulighet for optak av bildemateriale."

Både legalitetsprinsippet og EMK art. 8 utgjør rettslige skranker for hva politiet kan foreta seg uten en slik lovregulering.

De avveininger og hensyn som ligger til grunn for lovgivers regulering av fastmontert/stedbunden kameraovervåking i straffeprosessloven § 202a, er langt på vei sammenfallende med de avveininger og hensyn som begrunner politiets bruk av mobile kameraer i etterforskningsøyemed. Riksadvokaten har derfor kommet til at straffeprosessloven § 202a skal benyttes *så langt den passer* når påtalemyndigheten og politiet tar i bruk mobile, fjernbetjente kamera. Dette vil nødvendigvis reise tolkingsspørsmål, og ikke alle kan avklares generelt. I det følgende vil enkelte sentrale forhold kommenteres. Utover dette vil hva som nærmere ligger i at bestemmelsen skal anvendes "så langt den passer" måtte avgjøres etter en konkret vurdering.

---

¹ Se NOU 2004:6, s. 7.2.3.5 og Prop. 47 L (2011-2012), pkt 7.3.5

3.2 Kriminalitetskrav og mistankekrav

Mobile, fjernbetjente kamera kan benyttes etter de samme vilkår som fastsatt i straffeprosessloven § 202a, første og annet ledd. Det skal altså legges til grunn samme kriminalitets -og mistankekrav som der beskrevet.

Når det gjelder hva som anses å være "offentlig sted" vises det til straffeloven § 10 første ledd, mens hva som ligger i begrepet "privat sted" omtales i prop. 68 L (2015-2016), kap. 12.6 flg.

Mobile, fjernbetjente kamera kan benyttes til personovervåking når det vil være av vesentlig betydning for etterforskningen.

3.3 Forholdsmessighet

Det skal fortløpende vurderes om kameraovervåkingen er et forholdsmessig tiltak.

Dersom det er flere mistenkte, vurderes forholdsmessigheten konkret i forhold til hver enkelt. Benyttes andre skjulte etterforskningsmetoder i kombinasjon, skal det ses hen til det samlede inngrepet.

3.4 Kompetanse

Iverksettelse av personovervåking ved hjelp av mobilt, fjernbetjent kamera besluttes av påtalemyndigheten på følgende måte:

- på eller fra *offentlig sted* besluttes av påtalemyndigheten i politiet.
- på *privat sted* besluttes av politimester. Ved dennes fravær anvendes straffeprosessloven § 216d, annet ledd tilsvarende.

I hastetilfeller hvor det er stor fare for at formålet med kameraovervåkingen ellers vil forspilles, kan spaningsleder beslutte iverksettelse. Dersom det er behov for fortsatt overvåking, utover den aktuelle situasjonen som foranlediget hastebeslutningen, forelegges spørsmålet om videre bruk for påtalemyndigheten.

Påtalemyndighetens beslutning skal være skriftlig og angi hvilken sak det gjelder, hvem tiltaket er rettet mot, mistankegrunlaget og hva slags type sted beslutningen gjelder. Beslutningen kan gis muntlig, og nedtegnes i ettertid. Beslutningen kan gjelde for inntil 4 uker og forlenges ved behov.

Hastebeslutninger fra spaningsleder skal loggføres.

3.5 Underretning

Straffeprosessloven § 202a niende ledd jf. § 216j gis tilsvarende anvendelse, slik at en mistenkt som har vært overvåket ved hjelp av mobilt fjernbetjent kamera på privat sted skal underrettes om dette så snart den skjulte etterforskningen er avsluttet.

3.6 Innbrudd

Straffeprosesslovens § 202a åttende ledd kommer ikke til anvendelse. Det kan ikke utføres innbrudd for å gjennomføre overvåking ved hjelp av et mobilt fjernbetjent kamera.

3.7 Sakens dokumenter

Både påtalemyndighetens beslutning og det innsamlede materiale er en del av sakens dokumenter. Når kameraovervåkingen har vært foretatt som ledd i en skjult etterforskning, legges materialet inn i sakens dokumenter når etterforskningen går over i en åpen fase.

3.8 Innberetning

Inntil annet bestemmes skal bruk av mobile fjernbetjente kamera innberettes til Riksadvokaten. Innberetning sendes innen fire uker etter utgangen av hvert år.

Innberetningen skal inneholde kopi av beslutningene og en kort redegjørelse av nytteverdien. Dersom mobilt fjernbetjent kamera ikke har vært besluttet brukt i perioden opplyses dette.

Jørn Sigurd Maurud

Reidar Bruusgaard
førstestatsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Gjenpart

Justis- og beredskapsdepartementet, Politiavdelingen	Postboks 8005 Dep	0030	OSLO
Politidirektoratet	Fridtjof Nansens vei 14-16	0369	OSLO

Mottakere

Agder statsadvokatembeter	Postboks 504 - Lundsiden	4605	KRISTIANSAND S
Det nasjonale statsadvokatembetet	Postboks 2101 Vika	0125	OSLO
Finnmark politidistrikt	Postboks 501	9917	KIRKENES
Hedmark og Oppland statsadvokatembeter	Postboks 4457	2326	HAMAR
Hordaland, Sogn og Fjordane statsadvokatembeter	Markeveien 4 c	5012	BERGEN
Innlandet politidistrikt	Postboks 355	2303	
Kripos	Postboks 2094 Vika,	0125	OSLO
Møre og Romsdal politidistrikt	Postboks 1353 Sentrum	6001	ÅLESUND
Møre og Romsdal statsadvokatembeter	Postboks 2517	6404	MOLDE
Nordland politidistrikt	Postboks 1023	8001	BODØ
Nordland statsadvokatembeter	Postboks 273	8001	BODØ
Oslo politidistrikt	Postboks 2093 Vika	0125	OSLO
Oslo statsadvokatembeter	Postboks 2100 Vika	0125	OSLO
Politiets sikkerhetstjeneste	Postboks 4773 Nydalen	0421	OSLO
Politiets utlendingsenhet			
Rogaland statsadvokatembeter	Postboks 180	4001	STAVANGER
Spesialenheten for politisaker			
Sør-Vest politidistrikt	Postboks 240	4001	STAVANGER
Sør-Øst politidistrikt	Postboks 2073	3103	TØNSBERG
Troms og Finnmark statsadvokatembeter	Postboks 2503	9267	TROMSØ
Troms politidistrikt	Postboks 6132	9291	TROMSØ
Trøndelag politidistrikt	Postboks 2475 Torgarden	7005	TRONDHEIM
Trøndelag statsadvokatembeter	Postboks 4733 Torgarden	7468	TRONDHEIM
Utrykningspolitiet			
Vest politidistrikt	Postboks 85	6901	FLORØ
Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter	Postboks 2630	3129	Tønsberg
Økokrim	Postboks 2096 Vika	0125	OSLO
Øst politidistrikt	Postboks 3390	1401	SKI